

17.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Kaupunginkanslia
PL 1
00099 Helsingin kaupunki

Sosiaali- ja terveystoimialan lausunto kaupunginkanslialle tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta (HE 190/2022 vp)

HEL 2022-012109 T 03 00 00

HE 190/2022 vp

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveystoimialan lausuntoa tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä 18.10.2022 mennessä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta (HE 190/2022 vp) ehdotetaan tehtäväksi hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuvat, pääosin tekniset muutokset.

Esitetyt teknisluonteiset ja vähäiset muutokset ovat näkemysemme mukaan kannatettavia. On esimerkiksi perusteltua olla laajentamatta velvollisuutta ylläpitää alueellista hoitoon liittyvien infektioiden rekisteriä koskemaan kaikkia hyvinvointialueen palveluita (ehdotettu 36 §).

Sosiaali- ja terveystoimiala kiinnittää huomiota siihen, että esitykseen on tuotu teknisten korjausten lisäksi myös merkittävää uutta sääntelyä.

Ehdotuksen 9 §:ssä virke ”Kunnassa on oltava kuntaan virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri” on muutettu muotoon

Hyvinvointialueella ja HUS-yhtymällä on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata tartuntatautien torjuntatyöstä ja siihen liittyvistä tehtävistä kaikissa järjestämisvastuulle kuuluissa palveluissa. Hyvinvointialueella on oltava riittävä määrä hyvinvointialueeseen virkasuhteessa olevia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä. Hyvinvointialueella on oltava virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri, jonka tehtävänä on yhteensovittaa tartuntatautien torjuntatyö hyvinvointialueella. Myös HUS-yhtymällä on oltava virkasuhteinen tartuntatau-

17.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

deista vastaava lääkäri. Hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyötä tartuntatautien torjumiseksi. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävä hyvinvointialue ja HUS-yhtymä tukee osaamisellaan muita hyvinvointialueita.

Uutta lainkohtaa perustellaan hallituksen esityksessä (s. 11) valtioneuvoston oikeuskanslerin 18.8.2020 antamalla ratkaisulla, jossa todetaan muun muassa, että sosiaali- ja terveysministeriön tulee jo ennakkollisesti lainvalmistelun keinoin varmistaa tartuntatautilääkärjärjestelmän toimivuus sekä perustuslain 19 §:n 3 momentin ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden edellyttämä terveydenhuollon ja siihen kuuluvan tartuntatautien torjunnan ja hoidon kapasiteetti perus- ja ihmisoikeuksien tasapainoisen toteutumisen edellyttävällä tavalla. Hallituksen esityksessä mainitun lisäksi oikeuskansleri pitää myös voimavarojen ohjauksen keinoja tarpeellisina tässä tarkoituksessa.

Hallituksen esityksessä todetaan edelleen, että hyvinvointialueella tulisi olla riittävästi virkasuhteisia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä huolehtimaan lakisääteisistä tehtävistä, joihin liittyy julkisen vallan käyttöä (esimerkiksi karanteeni- ja eristämispäätökset), kuten myös muuta laaja-alaisesti asiantuntevaa henkilökuntaa. Virkasuhteisten tartuntatautilääkäreiden määrän tulee olla sellainen, että tartuntatautien torjuntatyö ja muut tehtävät voidaan järjestää asianmukaisesti myös laajoissa epidemiatilanteissa, kuten pandemian aikana.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala on useassa eri yhteydessä kiinnittänyt sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtioneuvoston huomiota siihen, että tartuntatautilakia tulee pikaisesti uudistaa. On selvää, että hyvinvointialueiden varautumisvelvollisuuksien lisääminen esitetyllä tavalla ei riitä turvaamaan tartuntatautilääkärjärjestelmän toimivuutta ja perusoikeuksien toteutumista.

Virkasuhteisten tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden (pelkkä tartuntatautilääkäri ei riitä) määrä ei millään toteutettavissa olevalla tavalla voi nykyilainsäädännöllä olla sellainen, että sillä voitaisiin järjestää tartuntatautien torjuntatyö asianmukaisesti myös laajoissa epidemiatilanteissa, kuten pandemian aikana.

Tartunnanjäljitykseen liittyvistä lainsäädännön muutostarpeista

Kiinnitämme entistä painokkaammin huomiota siihen, että tartuntatautilakia ei ole suunniteltu nopeasti etenevän pandemian olosuhteisiin ja sen keskeiset eristämistä ja karanteeniin määräämistä koskevat säännökset soveltuvat vain hyvin rajattujen ja paikallisten epidemioiden hallitsemiseen.

Ilman lain rakenteiden korjaamista ei voida päästä oikeuskanslerinkin peräänkuuluttamaan lopputulokseen.

17.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Tartunnan saaneen nopea eristäminen ja tartunnalle altistuneen nopea karanteeniin asettaminen voivat tietyissä tilanteissa - kuten koronaviruspandemian alkuvaiheessa olivat - olla avainasemassa tartuntaketjujen katkaisussa ja epidemian laajan väestöleviämisen hillitsemisessä.

Nykyisen tartuntatautilain mukaan vain tartuntataudeista vastaava lääkäri tai kiireellisessä tapauksessa, muu julkisessa terveydenhuollossa toimiva laillistettu lääkäri voi päättää karanteenista ja eristyksestä. Hallinto-oikeuksien ratkaisukäytännössä on vaadittu välitön suullinen tai kirjallinen tartuntataudeista vastaavan lääkärin antama päätös, jotta karanteeni tai eristys ovat lainmukaisia. Esimerkiksi muu tartunnanjäljittäjä ei voi tartuntataudeista vastaavan lääkärin ohjeistusta noudattaen antaa tietoa eristämisestä tai karanteenista ilman, että em. lääkäri on ensin tehnyt yksilökohtaisen päätöksen asiassa.

Herkästi tarttuvassa yleisvaarallisessa tai sellaiseksi perustellusti epäilyssä tartuntataudissa tartuntoja voi tapahtua lyhyessä ajassa lukumääräisesti hyvin paljon. Jotta mahdollisesti tartuttavat henkilöt saadaan eristettyä nopeasti, eristämiseen tai heille altistuneiden karanteeniin asettamisia tulee voida tehdä muiden tehtävään koulutettujen henkilöiden toimesta tartuntataudeista vastaavan lääkärin antaman yleispäätöksen tai -ohjeistuksen perusteella.

On selvää, että tällaisessa kiireellisessä tilanteessa etenkin tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden tulee voida keskittyä erilaisten yleisohjeistusten laadintaan (jäljitys, ikääntyneiden hoiva, muut sosiaali- ja terveystoimialan palvelut, muu yhteiskunta) ja haasteellisimpiin konsultaatioihin. Muu lääkäri työvoima on puolestaan varattu infektiopotilaiden hoitoon, muuhun epidemiasta johtuvaan työhön ja peruspalveluiden jatkuvuuden turvaamiseen.

Tartunnanjäljitys on erittäin resurssi-intensiivistä työtä ja eristyksen tai karanteenin tarve arvioidaan useimmiten varsin pitkän yksilökohtaisen haastattelun kuluessa noudattaen kansallisia ja alueellisia viranomaisohjeita.

Esimerkiksi Helsingissä tehtiin parhaimmillaan koronapandemian aikana yli tuhat tartunnanjäljitystä päivässä. Lääkäri työvoimaa ei voida tällaisessa tilanteessa osoittaa edes suullisten päätösten antamiseen.

Tartunnanjäljitystä tekevillä henkilöillä tulee luonnollisesti olla mahdollisuus konsultoida tarvittaessa tartuntataudeista vastaavaa lääkäriä. Mikäli edelleen vaadittaisiin tartuntataudeista vastaavan lääkärin tekemää yksilökohtaista kirjallista päätöstä, se tulee voida antaa selkeästi myöhemmin.

17.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Eristäminen ja karanteeni tarkoittavat henkilön liikkumisvapauden rajoitusta, jolla puututaan perusoikeuksien ydinalueelle. Punninnassa on kuitenkin huomioitava, että karanteenin ja eristyksen on toteuduttava viiveettä ollakseen vaikuttavaa. Ilman edellytyksiä riittävän nopeisiin eristystoimiin ei pystytä suojaamaan muiden ihmisten henkeä ja terveyttä.

Laajamittaisen tartunnanjäljityksen toteuttamisessa pitää pystyä hyödyntämään teknologisen kehityksen mahdollistamia nopeita ja tietoturvallisia, vahvaa tunnistautumista edellyttäviä digitaalisia palvelukanaavia, joiden avulla altistuneita tai tartunnan saaneita tai edellä mainittujen huoltajia voidaan ohjeistaa karanteeniin tai eristykseen ja he voivat ilmoittaa tartunnanjäljityksessä tarvittavia tietoja samalla tavoin kuin puhelimitse tapahtuvan yhteydenoton kautta. Henkilö voi ilmoittaa digitaalisessa yhteydenotossa mahdollisen tarpeensa puhelimitse tapahtuvaan yhteydenottoon.

Myös erilaisissa laitoksissa ja ympärivuorokautisissa asumispalveluissa asuvien parissa tehtävää tartunnantorjunnan työtä on tarkasteltava uudestaan.

Tartuntatautilaissa on oltava riittävät ja tehokkaat työkalut epidemian hillintään tilanteessa, jossa tarvitaan laajamittaista karanteeniin ja eristykseen asettamista samaan tapaan kuin aiemmin koronaviruspandemian aikana on tehty. Pikaiset lainsäädäntötoimet ovat tarpeen järjestelmän uskottavuuden säilyttämiseksi.

Lisätiedot

Hanna Laine, yhteyspäällikkö, puhelin: 310 36172
hanna.e.laine(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

17.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Juha Jolkkonen
sosiaali- ja terveystoimialan
toimialajohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.